

9.11.31 Joegoslavië

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

-Aan:
Zie verzendlijst.

Telefoon 070 - 318 81 88
Telex 32374 KYDER

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/91/095/4106	21 augustus 1991
Onderwerp			
Joegoslavië: recente ontwikkelingen (nr 41/91)			

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

Kolonel der Grenadiers

Bijlagen
één

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/91/095/4106, d.d. 21 augustus 1991

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Inlichtingendienst Buitenland

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. AMAD

JOEGOSLAVIE
Militair-politieke situatie
41/91

(Afgesloten 211200B AUG 1991)

Federale overheden

Gisteren heeft een vergadering plaatsgevonden die tot doel had de basis te leggen voor een politieke oplossing van de tegenstellingen in Joegoslavië. Vooraf was door federaal minister van Buitenlandse Zaken Loncar tegenover een speciale EG-afgezant gesteld dat aan deze vergadering zouden deelnemen de leden van het federale presidium, de presidenten van de zes Joegoslavische deelstaten, federaal premier Markovic en zijn ministers van Buitenlandse Zaken, Binnenlandse Zaken en Defensie, en de voorzitter van het federale parlement. Op basis van de berichtgeving moet ervan worden uitgegaan dat al deze functionarissen ook daadwerkelijk aanwezig zijn geweest.

Volgens Loncar moet de betreffende vergadering worden gezien als een eerste stap in een proces van onderhandelingen, dat overigens niet noodzakelijkerwijs altijd plenair en op het hoogste niveau hoeft plaats te vinden. De vergadering van gisteren zou bedoeld zijn om de procedures voor verdere onderhandelingen vast te stellen.

Hedenochtend is bekend gemaakt dat overeenstemming is bereikt over vier uitgangspunten, te weten:

- het recht op zelfbeschikking van elk volk, inclusief het recht op afscheiding,
- respect voor de democratisch geuite wil van elke nationaliteit,
- gelijke behandeling van alle politieke opties zonder gebruik van geweld,
- vastlegging van alle bereikte akkoorden in wetgeving.

Daarnaast riep het staatspresidium alle partijen op het functioneren van het politieke en economische systeem van het land te waarborgen.

Hoewel de betreffende afspraken in beginsel een basis kunnen bieden voor verdere onderhandelingen, bevatten zij een aantal vaagheden en tegenstrijdigheden, die de diverse partijen de mogelijkheid bieden om het akkoord op eigen wijze te interpreteren. Zo zou de democratisch geuite wil van de Kroatische bevolking als een legitimering van de Kroatische wens tot afscheiding kunnen worden gezien. De Servische minderheid in Kroatië zou echter aan dezelfde bepaling het recht kunnen onttelen om zich van Kroatië af te scheiden.

De Kroatische president Tudjman heeft inmiddels duidelijk gemaakt dat zijn regering zich tegen laatstgenoemde interpretatie blijft verzetten. Tudjman stelde verder dat Servië en Montenegro zich tijdens het overleg weigerden neer te leggen bij het voorstel om formeel vast te leggen dat de grenzen tussen de republieken niet met gebruik van geweld kunnen worden veranderd. Bovendien zouden de genoemde republieken van mening zijn dat de soevereiniteit in Joegoslavië niet bij de deelstaten berust, maar bij de federatie, hetgeen door

Kroatië bestreden wordt. Er lijken derhalve met name tussen Kroatië en Servië nog fundamentele tegenstellingen te bestaan. Het blijft vooralsnog onwaarschijnlijk dat de genoemde uitgangspunten in de praktijk een basis kunnen vormen voor een voor alle partijen aanvaardbare, vreedzame regeling.

Kroatië

De kans op een politieke regeling wordt eveneens verkleind door voortdurende hevige gevechten in de door Serviërs gedomineerde streken in Kroatië. De berichten wijzen erop dat de Servische strijdgroepen pogingen doen om alle omstreden gebieden (Slavonië, Banja, Krajina) geheel op het Kroatische gezag te veroveren. Hierbij hebben zij echter niet in alle gevallen succes. Zo werd gisteren gemeld dat de stad Pakrac is heroverd door leden van de Kroatische (para-)militaire organisaties (KNG). Dit wijst erop dat de Kroaten pogingen doen een wig te drijven in het betwiste gebied.

Naast conflicten tussen KNG en Serviërs is ook sprake van botsingen tussen de KNG en eenheden van de federale strijdkrachten (JNA). Zo meldde de JNA gisteren een vuurgevecht rond de kazerne in Osijek, de hoofdstad van Slavonië en een bolwerk van de Kroatische nationalistten. Dit zou volgens de JNA zijn ontstaan nadat de Kroatische politie op de kazerne had geschoten. De berichten geven in het algemeen aan dat van een staakt-het-vuren in Kroatië in feite geen sprake meer is. In dit verband heeft een woordvoerder van de Kroatische regering gisteren het wapenembargo van de EG ten opzichte van geheel Joegoslavië veroordeeld en, met een beroep op het recht tot zelfverdediging, aangekondigd dat Kroatië op alle mogelijke wijze wapens zal pogen te smokkelen om de bewapening van de eigen strijdmacht te verbeteren. Deze aankondiging kan leiden tot gespannen verhoudingen tussen de federale regering en Servië enerzijds en met name Italië, Hongarije en Oostenrijk anderzijds, omdat de aanvoer van dergelijke wapens naar verwachting vooral via deze landen zou moeten plaatsvinden.

Het pro-Servische dagblad Borba heeft eerder deze week een interview gepubliceerd met minister van Defensie Martić van de Krajina, de Servische regio in het Dalmatische kustgebied die zich onafhankelijk van Kroatië heeft verklaard en streeft naar aansluiting bij Servië. Daarin stelt Martić onder meer expliciet dat de JNA actief steun verleent aan de Krajina. Hij kondigde aan dat het Servische gezag op korte termijn zal worden gevestigd over (niet in de Krajina gelegen) steden als Karlovac en Petrinja, alsmede over de havenstad Zadar, omdat de Krajina en de JNA naar zijn zeggen beide belang hebben bij de controle over een grote haven.

De uitspraken van Martić zijn in meerdere opzichten opmerkelijk. Zo vormen zij een indicatie voor het gegroeide zelfvertrouwen van de autoriteiten in de Krajina. Zij zouden zich blijkens de verklaring niet tevreden stellen met het vestigen van hun gezag in het gebied van de dertien gemeenten die de Krajina oorspronkelijk vormden, maar ook uitbreiding zoeken naar grotere steden, die in meerderheid een Kroatische bevolking hebben.

Dit zou verband kunnen houden met het streven naar een territoriale verbinding tussen de Krajina enerzijds en Banja en Slavonië anderzijds. In dat geval zou het mogelijk zijn deze regio's met Servië te verbinden. De vermelding van het economische en militaire belang van Zadar kan dan verband houden met het streven om een eventueel Groot-Servië niet afhankelijk te maken van vreemde, niet-Servische (doorvoer)havens. Naar verwachting zal de Kroatische regering het betreffende interview zien als een bewijs van de Servische expansiedrift.

Daarnaast lijkt de opstelling van Martić opnieuw te duiden op actieve samenwerking van de JNA met de autoriteiten in de Krajina. In de praktijk behoeft dit

beeld echter enige nuance. Zo heeft de bevelhebber van het JNA-korps in de Krajina juist afgelopen week (vergeefse) pogingen gedaan om onderhandelingen te initiëren tussen Servische en Kroatische functionarissen in de betreffende gebieden. Dit wijst erop dat het JNA-bevel ter plaatse nog steeds hoopt op een politieke oplossing van de problemen in de Krajina en lijkt derhalve in tegenpraak met de door Martić gesuggereerde opstelling van de JNA. Het is mogelijk dat Martić vooral heeft willen onderstrepen dat de steun van de JNA ligt bij de "officiële" autoriteiten in de Krajina, en niet bij de Servische milities die onafhankelijk van deze autoriteiten in dit gebied opereren.

Slovenië

Recentelijk is een melding ontvangen dat de JNA de bewaking van bepaalde fabrieken in Slovenië zou hebben geïntensiveerd. Het zou gaan om fabrieken waar het aantal arbeiders van Servische afkomst relatief groot zou zijn. Dit houdt mogelijk verband met de vrees van de militairen voor eventuele Sloveense represailles tegen deze Serviërs als de JNA uit Slovenië zal zijn teruggetrokken. Ook heeft de defensieleiding ongerustheid uitgesproken over het lot van gezinnen van terug te trekken JNA-militairen, die voorlopig in Slovenië zullen moeten achterblijven totdat op de nieuwe locatie vervangende woonruimte is gevonden. Het is echter twijfelachtig of dergelijke overwegingen het tempo van de terugtrekking daadwerkelijk zullen beïnvloeden.

Conclusie/vooruitzicht

De meest recente vergadering op federaal niveau over de tegenstellingen in Joegoslavië heeft weliswaar overeenstemming opgeleverd over een aantal uitgangspunten, maar deze zijn dermate vaag geformuleerd dat zij geen solide basis zullen vormen voor verdere besprekingen. De kans dat deze positief resultaat zullen opleveren, moet -mede tegen de achtergrond van de grootschalige schendingen van de wapenstilstand in Kroatië- nog steeds miniem worden beschouwd. Er blijven met name tussen Kroatië en Servië onoverbrugbare tegenstellingen bestaan.